

روانشناسی جامعه‌نگر

تألیف

دکتر محمد کاظم عاطف وحید

روانشناس بالینی

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران
دانشکده علوم رفتاری و سلامت روان

محبوبه دادفر

دانشجوی دکتری روانشناسی بالینی

دانشگاه علوم پزشکی ایران - پردیس بین‌الملل

پیرحسین کولیوند

معاون مرکز تحقیقات علوم اعصاب شفا

دکتر علی اصغر اصغر نژاد فرید

روانشناس

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران
دانشکده علوم رفتاری و سلامت روان

میراث

۱۳۹۳ شمسی

عنوان و نام پدیدآور:	روانشناسی جامعه‌نگر؛ تألیف محبوبه دادفر... و دیگران؛ آژای، بیمارستان فوق تخصصی خاتم‌الانبیاء، مرکز تحقیقات علوم اعصاب سقا،
منشخصات نشر:	تهران، میرماه، ۱۳۹۳.
منشخصات ظاهری:	۱۱۲ ص: مصور (بخشی رنگی)،
شلیک:	۷۳۵۰۰ ریال: ۶-۱۰۰-۳۳۲-۶۷۸-۶۰۰
وضعیت فهرست نویسی:	غیب
یادداشت:	مؤلفین: محبوبه دادفر، محمد کتلم عارف وحید، علی اصغر اسمرزادفرید، سیر حسین کویوند.
یادداشت:	کتابنامه: ص: ۹۷ ۱۰۶.
موضوع:	روان‌شناسی اجتماع‌نگر.
شماره افزوده:	دادفر، محبوبه، ۱۳۴۶ -
شماره افزوده:	بیمارستان تخصصی و فوق تخصصی خاتم‌الانبیاء: (ص)
شماره افزوده:	بیمارستان تخصصی و فوق تخصصی خاتم‌الانبیاء: (ص)، مرکز تحقیقات علوم اعصاب شما
رده بندی کنگره:	۱۳۹۳/۵۵۱:۶/۷۹۰/۸A
رده بندی دیویی:	۳۶۲/۲۲۰
شماره کتابشناسی ملی:	۳۶۵۱۶۶۹

روانشناسی جامعه‌نگر

تألیف: محبوبه دادفر، دکتر محمد کاظم عاطف و هید، دکتر علی اصغر اصغرنژاد فرید، پیرحسین کولیوند
ناشر: میرماه

گرافیک جلد و متن: مهدیه ناظم زاده

لیتوگرافی و چاپ: قائم چاپ جوربند

صحافی: عطف

نوبت و سال انتشار: نخست؛ ۱۳۹۳

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۷۳۵۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۳۳-۱۰۰-۶

تمام حقوق اثر برای مرکز تحقیقات علوم اعصاب شفا محفوظ است.

خیابان ولیعصر، خیابان رشید یاسمی، بیمارستان فوق تخصصی خاتم الانبیا،

تلفن: ۸۸۸۸۲۰۴۰

انتشارات میرماه: نهری، درانیپ، خیابان شهید رضوانی، کوی شهید مرتضی عباسی، پلاک ۳، واحد ۲

تلفن: ۲۲۷۲۲۹۰۱-۲ و ۲۲۷۵۹۲۰۳-۴ فاکس: ۲۲۷۱۹۵۲۳

پیشگفتار

رویکرد جامعه نگر به بهداشت روان بر منابع اجتماعی مبتنی است. این رویکرد به دنبال شناسایی، سازماندهی و برنامه ریزی برای حل مشکلات مربوط به بهداشت روان است. رویکرد جامعه نگر به بهداشت روان با به کارگیری متخصصان روانشناس، جامعه شناس، مددکار اجتماعی و روانپزشکی سعی در ارتقاء بهداشت روان جامعه دارد و از آحاد جامعه نیز برای این موضوع بهره می گیرد. عوامل مربوط به برنامه های بهداشت روان جامعه نگر شامل تعهد، عدالت، مشارکت اجتماعی، سطح بندی خدمات، مراقبت درازمدت، پیشگیری، ارزیابی و پژوهش هستند. تعهد یعنی مشخص شدن کلیه نیازهای بهداشت روانی جمعیت مورد مداخله، فهرستی از منابع قابل وصول برای برآوردن این نیازها و سازماندهی یک سیستم مراقبتی. عدالت، ارتقاء خدمات و در دسترس قرار دادن آن برای عموم جامعه است. مشارکت اجتماعی، مشارکت و فعال بودن جامعه در تصمیم های مربوط به نیازها و برنامه های مراقبتی بهداشت روانی است. سطح بندی خدمات شامل خدمات رسانی به شکل متمرکز می باشد. مراقبت درازمدت یعنی تداوم مراقبت برای درگیر شدن روانشناس یا روانپزشک در سطوح مختلف بهبودی، تسهیل کردن امکان تبادل اطلاعات و مسئولیت های تیمی در مورد فرد. پیشگیری شامل کاهش بروز و شیوع، کاهش شروع و طول مدت و کاهش ناتوانی باقیمانده از اختلال های روانی است. ارزیابی و پژوهش، فرآیند کسب اطلاعات در مورد کل برنامه بهداشت روانی جامعه نگر و تاثیر آن بر افراد و سیستم حمایتی، فراهم نمودن بازخورد برای برنامه ریزی ها و تصمیم گیرنده ها به منظور تعدیل برنامه های جاری و تدوین برنامه های جدید و مناسب است. این عوامل نیازمند ایجاد ساختارهای اجتماعی و خدماتی، از طریق تشکیل به هم پیوسته بهداشت روانی هستند که عناصر متفاوت و متنوع بهداشت روانی را به یکدیگر متصل می کند.

حرفه روانشناسی بالینی ارتباط نزدیکی با بهداشت روانی دارد. تخصص های روانشناسی بالینی شامل روانشناسی اجتماع نگر یا جامعه نگر، روانشناسی سلامت و طب رفتاری، روانشناسی عصب شناختی،

روانشناسی قانونی و روانشناسی بالینی کودک می باشد. روانشناسی جامعه‌نگر بر یک بیماری یا یک مدل درمانی تأکید ندارد. از این دیدگاه مشاوره یا مشورت معلول تأثیر و تأثرات متقابل فرد، محیط و نظام‌ها هستند. این حوزه برای پیشگیری اولویت قائل است نه معالجه. روانپزشکی جامعه‌نگر به عنوان یکی از دوره‌های اصلی آموزش چهار ساله دستیاری روانپزشکی در ایران درآمده است. برنامه‌های بهداشت روان جامعه‌نگر نیز در کشور ما در حال انجام است ولی روانشناسی جامعه‌نگر نیازمند ایجاد یک ساختار یکپارچه در کلیه سطوح جامعه است. ساختاری که به طور سیستمی متخصصان روانشناسی بالینی، روانشناسی سلامت، بهداشت روانی، روانپزشکی، جامعه‌شناس، مددکار اجتماعی و غیره را به افراد جامعه پیوند داده و خدمات بهداشت روانی را سطح‌بندی نماید. این ساختار بایستی عملکردهایی مانند ارتقاء عادلانه بهداشت روانی و افزایش مشارکت اجتماعی را مد نظر قرار دهد تا در درازمدت بهداشت روانی را در زندگی روزمره افراد جامعه ادغام نماید، فعالیت‌ها را به سمت جامعه محوری پیش ببرد و کنترل بهداشت روانی را بر عهده افراد و موسسه‌های غیر دولتی قرار دهد. لذا در این خصوص، ایجاد ساختاری وسیع با عملکردهای مختص به خود، ضروری به نظر می‌رسد.

توسعه رشته روانشناسی بالینی، روانشناسی سلامت، بهداشت روانی، مددکاری اجتماعی، روانپزشکی جامعه‌نگر و بهداشت روانی جامعه‌نگر، ضرورت توجه و توسعه روانشناسی جامعه‌نگر را در ارتقاء بهداشت روانی جامعه و همچنین تدوین اهداف و ضوابط برنامه پنج ساله آموزش روانشناسی جامعه‌نگر برای دوره دکتری روانشناسی بالینی و ایجاد دوره‌های تخصصی دانشگاهی در مقطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری روانشناسی جامعه‌نگر در ایران را ایجاب می‌کند. کتاب زیر در جهت تحقق اهداف فوق نگاشته شده است.

مؤلفین

۱۳۹۳ شمسی

فهرست

۱۳	سیستم
۱۳	مفاهیم اساسی در رویکرد سیستمی
۱۴	موضوعات مشابه سیستم ها
۱۴	نظریه پذیرش نقش کتور و کان
۱۵	تأثیر عوامل اجتماعی بر بهداشت
۱۷	روانشناسی جامعه نگر چیست؟
۱۹	عوامل تأثیر گذار در شکل گیری و ایجاد روانشناسی جامعه نگر
۲۲	تاریخچه روانشناسی جامعه نگر
۲۴	کنفرانس اسوامپ اسکات
۲۵	انجمن برای پژوهش و عمل جامعه نگر
۲۶	کنفرانس های بین المللی روانشناسی جامعه نگر
۳۱	روانشناسی جامعه نگر و حوزه های مرتبط
۳۳	روانشناسی جامعه نگر و سلامت عمومی
۳۴	روانشناسی جامعه نگر در برابر روانشناسی سلامت
۳۵	نظریه ها، مفاهیم و ارزش ها در روانشناسی جامعه نگر
۳۵	سطوح زیست محیطی تحلیل
۳۶	- سازگاری / انطباق
۳۶	- توالی / سلسله / ترادف
۳۷	- چرخه منابع
۳۷	- وابستگی متقابل / وابستگی درونی
۳۷	تغییر مرتبه اول و مرتبه دوم
۳۸	پیشگیری و ارتقاء سلامت
۳۹	توانمندسازی
۴۰	عدالت اجتماعی
۴۰	تنوع / گوناگونی
۴۰	سلامتی فردی
۴۱	مشارکت شهروندان

۴۱	همکاری و نقاط قوت جامعه
۴۱	حسن روانشناختی جامعه
۴۲	پایه تجربی / اصول تجربی
۴۲	آموزش
۴۲	ارتباط / پیوند آموزشی
۴۳	الزامات آموزشی و تعلیمی در روانشناسی جامعه نگر
۴۴	دیدگاه روانشناسی جامعه نگر
۴۵	اهداف روانشناسی جامعه نگر
۴۶	پیشگیری
۴۷	پیشگیری در روانشناسی جامعه نگر
۴۸	رویکردهای روانشناسی جامعه نگر در پیشگیری اولیه
۴۸	پیشگیری اولیه
۴۹	پیشگیری ثانویه
۴۹	پیشگیری ثالث
۵۰	مداخله‌ها
۵۰	مدل بهداشت روانی
۵۲	سرزنش قربانی
۵۳	مداخله اجتماعی در روانشناسی جامعه نگر
۵۳	روانشناسی جامعه نگر در محیط کار
۵۴	حیطه‌های اختصاصی عمل روانشناسان جامعه نگر
۵۷	مهارت‌های روانشناسان جامعه نگر
۵۸	نقش روانشناس جامعه نگر
۵۸	مدل‌های تغییر جامعه
۵۸	۱- مدل مشاوره یا مشورت
۵۸	۲- مدل توسعه سازمانی
۵۹	۳- مدل سازمان اجتماعی و دفاع با طرفداری اجتماعی
۵۹	۴- مدل نهادهای موازی
۶۰	۵- مدل سازمان‌دهی جامعه‌ای و پشتیبانی اجتماعی

۶۰	 سطوح مداخلات
۶۱	 ۱- انتقال فرد
۶۱	 ۲- مداخله‌های فردی
۶۱	 ۳- مداخله در جمعیت
۶۱	 ۴- مداخلات در سیستم‌های اجتماعی
۶۱	 ۱- تغییر در فرد کلیدی سیستم
۶۱	 ۲- اضافه کردن تکالیف
۶۱	 ۳- زیاد کردن انواع تکالیف نه فقط یک نوع
۶۲	 ۴- طرح سیستم‌های تجربی
۶۲	 ۵. مداخله در سیستم‌ها و پسیجوراند
۶۲	 ۶- مداخلات بین سیستمی
۶۲	 ۱. برنامه‌های کمک بین سیستم‌ها
۶۲	 ۲- برنامه‌های هماهنگ کننده بین سیستم‌ها
۶۲	 ۳- برنامه فعالیت اجتماعی
۶۲	 ۷. مداخلات شبکه
۶۲	 عوامل مختل کننده
۶۳	 رویکرد عصب روانشناختی جامعه نگر
۶۴	 مروری بر برنامه های آموزشی روانشناسی جامعه نگر در خارج از کشور
۶۸	 مرور برنامه بخش روانشناسی در گروه روانپزشکی دانشگاه ییل امریکا
۸۳	 پیوست ها
۸۴	 فهرست کامل دوره‌های آکادمیک دانشگاه‌های خارج از کشور در روانشناسی جامعه نگر
۹۴	 لینک‌های مرتبط با برنامه های دکتری روانشناسی بالینی جامعه نگر در امریکا
۹۵	 معرفی مجله‌های مرتبط با روانشناسی جامعه نگر
	 جستجوی موضوعات و اصطلاحات مرتبط برای کسب اطلاعات بیشتر در باره روانشناسی
۹۶	 جامعه‌نگر
۹۷	 منابع
۱۰۷	 نمایه موضوعی